

PREOTULU ROMANU

DIARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege vorz
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7*

Nru XIII.

JULIU.

An. X. 1884.

Asiediamentele sacre ale cultului divin din Santele Pareseme.

— *Studiu ritualu premiatu cu 100 franci.* —

(Urmare.)

26. Sant'a si Marea Septemana séu Septeman'a Santeloru si mantuitorieloru Patime.

Dupa-ce s. baserica cu unu tonu de bucuria a preamaritu si serbatu maririle lui Domnedieu intru intempinarea lui Christosu, dela acést'a bucuria si serbare trece la considerarea patimeloru mantuitorie ale Acelui'a, la preamarirea bunatatei Mantuitoriului aretate intru rebdarea mortiei si ingroparei.

Introducere la considerarea aceloru patime o face cu aceste cuvinte preafrumóse: „Dela stelparile de finicu si dela ramuri cá dela o serbatóre domnedieésca trecându la alta serbare domnedieésca, — la onoratele patimi ale lui Christosu, la tain'a cea de mantuire: se alergamu credintiosii si se-lu vedemu pre densulu suferindu patima de buna voia pentru noi.“ ¹⁾

Marturisirea acést'a a s. baserice pre langa descoperirea scopului patimilor lui Isusu Christosu, — deodata adeverédia temeiu si ratiunile numirelor „sante“ si „mare“ ce se atribuescu septemanei cei din ainte de santele Pasci.

1. „Santa“ se numesce septeman'a acést'a cu referintia la Christosu pentru aceea, pentru-cà in aceea

¹⁾ Stichov. 1. Dom. la Inser.

cá si intr'o serbatóre domnedieésca vine mirele Christosu cá prin patimele sale mantuítorie aducându-se pre sene de sacrificiu Tatalui cerescu se ne câstige santire si impacare vecinica, — Ér' cu referintia la credintiosi santa se numesce acést'a septemana, pentru-cá cu deosebire e destinata spre santirea credintiosiloru, cá adeca prin considerarea mai de aprópe a patimiloru lui Christosu, se-se descepte din somnulu lenevirei si cu cugete curate se mérga impreuna cu Christosu spre a-si restigné pentru densulu desmerdarile trupesci, cá astfeliu prin indurarea domnedieésca redicandu-se din pecate impreuna se vietuésca si se se premarésca cu Christosu. ¹⁾

2. „Mare“ se numesce pentru-cá in acést'a septemana se reinnoiesce „tain'a cea de mantuire implinita de Christosu“ séu precum díce S. Ioanu Chrysostomu, pentru-cá „in acést'a tirani'a iadului s'a deslegatu, — mórtea s'a omoritu, — blastemulu s'a pierdutu, — paradisulu s'a deschisu... Domnedieulu pazei, in ceriu si pre pámentu paze a adusu. ²⁾

3. Se mai numesce a „Patimeloru“ parte pentru-cá in acést'a septemana a suferitu Mantuitorulu patim'a crucei, parte si din aceea cauza, deóra-ce in aceea se cetea precum si pâna'adi se cetesce poporulu crestinescu istori'a patimeloru. ³⁾

Spre lamurirea caracterulu celui santu, spre dovedirea insemnatatei inalte, si spre promovarea scopulu mantuitoriu alu septemanei numite, se referescu intre altele acelea dispusatiuni cá spre esemplu a) mai alesu in vechime erá prescrisu cá acést'a septemana, respective Vineri si Sambet'a cea mare se se santiésca cu postu uscatu, cu ajunu indoitu. ⁴⁾ Acést'a postire — precum s'a mai disu multi dintre credintiosi pâna in diu'a de adi se observa in catu septeman'a intréga o petrecu in postu uscatu, seau cá din Joi séra pâna dupa solemnitatea Inviarei nu gusta neci o mancare.

b) Cà in vechime imperatii crestini santirea acestei septemani se nisuiu a-o promová si prin aceea, cá prin

---

¹⁾ Laud. Luni c. mare. -- Trop. 6. oda I. Dupa cin. Dom. od'a VIII Trop. 5. Dupa c. Dom. — ²⁾ Hom. in S. Hebd. et in Psalm. 145 — ³⁾ S. Chryst. hom. 87. — ⁴⁾ Const. Apost. Lib. 5 c. 19.

legi oprira ori ce petreceri si judecati si au demandatu spre e. Constantinu celu mare — cá septeman'a patimeloru se fia serbata. ¹⁾

O atare dispusetiune imperatésca esiste si la noi, încatu numai in Vinerea mare este intredisa tienerea petreceriloru sgotóse, — si a representatiuniloru teatrale (in orasie mari.)

Deóra-ce in septeman'a patimeloru impreuna cu reamintirea istorica a patimeloru lui Christosu, in Officiulu sacru se mai reimprospetédia si alte esemple sante parte pre inti-puitóre ale aceloru patime, parte accomodate caracterului acelor'a: pentru aceea vomu pertractá in deosebu obiectulu si insemnatatea fiacareia din dîlele acelei septemani.

27. Sant'a si marea Luni.

Precum canta s. baserica „Diu'a acést'a luminatu aduce incepaturile patimeloru lui Christosu, càci in acésta dí a resaritu lunei, cá nesce lumini de mantuire, onoratele patime. ²⁾

Dar' pre langa preamarirea patimeloru mantuitórie s. baserica in oficiulu sacru alu dîleii mai face amintire despre fericitulu Iosifu celu frumosu si despre smochinulu celu uscatu.

Preafrumosu esplica s. baserica insemnatatea si legatur'a ce o-au aceste doue momente cu patimele lui Christosu si cu incetarea legei vechi urmata si causata prin acele patimi.

Anume: Santii Parinti pentru aceea au asediatu in oficiulu sacru alu dîleii memori'a lui Josifu fiulu lui Iacobu, pentru-cà aceste prin curati'a, si mai vértosu prin istori'a vietiei sale s'a facutu inchipuirea Domnului, adeca: s'a bagatu in grópa sí s'a vendutu de càtra fratii sei; tóte le-a rebdatu pururea maritulu cu adeveratu, spre inchipuirea lui Christosu. ³⁾

Éra esemplulu smochinului celui uscatu s'a asediatu nunumai pentru-cà din minunea uscarii smochinului s'a inceputu patimele lui Christosu; ci mai alesu cá se cunóscemu, cá precum órecandu Protoparintii cu frundie de smochinu si-au

¹⁾ Const. Apost. l. I. c. 33; — Codex. Theod. l. 9. tit. 35 lex. 7. Euseb. hist. eccl. l. 5. c. 26, — S. Chryst. hom. in ps. 045 Cfr. Allatiu l. c. pag. 1443, — Nilles l. c. pag. 212. — ²⁾ Sedeln'a I, II Luni. — ³⁾ Trop. 3 od'a I; — Trop. 1, od'a IX. Dupa cin. Dominec. sér'a,

acoperitu rusinea si golitiunea in urmarea pecatului recunoscutu, ¹⁾ astufeliu prin uscarea aceluia, alu II-le Adamu Christosu a preinsemnatu că prin patimele sale va sterge rusinea pecatului stramosiescu. ²⁾

Afora de acést'a inse din officiulu sacru ne mai investiamu si o alta insemnatate a esemplului smochinului. Adeca că blastemarea și uscarea smochinului are referintia la synagog'a cea neroditória, carea fiindu acoperita numai cu frunziile legeri a odraslitu intielegerea cea umbrósa a scripturei nefacandu fructe de fapte bune, ceea ce vedindu Christosu a blastematu nefructificarea ei. ³⁾

Acestea esemple inse nu stau sengure, ci s. baserica cu insemnatatea loru absoluta si aci impreuna insemnatate relativa, morala intorcandu-o aceea spre folosulu si mantuirea sufletésca a credintiosiloru.

Si ince stă acést'a insemnatate morala relativa? Acést'a stă intr'aceea, că impreunandu sant'a baserica esemplele lui Iosifu si a Smochinului cu coprinsulu s. Evangeliu despre judecat'a din urma, si cu invetiatur'a data de către Christosu Invetiaceiloru sei despre guvernarea imperatiei sale pre pamentu: chiama si indemna pre credintiosi că temandu-se de pedeps'a smochinului si invetiandu din esemplulu judecatei starea nóstra ticalósa castigata prin pecate; se se ferésca de nerodirea smochinului adeca de nelucrarea bunatatoru, ci se aduca Domnului fructe demne de penitentia, ⁴⁾ adeca: „tóta intinatiunea cea din patimi lapedandu, cunosciintia curata démna de domnedieésca imperatia se ica, ⁵⁾ viéti'a se-o imfrumsetiedie cu curati'a, credinti'a se-o padiésca cu intieptiunea, — se agonisésca datinele dreptatei, ⁶⁾ — se-si pregatésca sufletulu mai 'nainte de iesire spre viéti'a cea din colo prin aceea, că dejá aci pre pamentu vitejesce se se nevoiésca a patimí, a se restigné si a morí impreuna cu Christosu, că impreuna cu Elu se fia preamariti.

¹⁾ Isid. Peleus. Synax.

²⁾ Cfr. od'a VIII Dupa cin. Dom.

³⁾ Trop. 2 od'a I; — Trop. 2, 3, od'a IX. Dupa c. Dom.

⁴⁾ Sedeln'a dupa od'a I. Dupa c. Dom. Stichov. 3. Luni la Manec.

⁵⁾ Trop. 1 od'a IX Dom. Manec.

⁶⁾ Od'a VIII. Dupa c. Dom.

28. Sant'a si marea Marti.

Officiulu sacru alu acestei dîle din istori'a patimeloru Mantuitoriului tractédia despre svatulu celu vicleanu alu Jidoviloru cà cum se-lu prinda pre Christosu in cuvinte si astfeliu se afe privilegiu spre judecarea sî omorirea Lui; — precumu sî de cugetarea Judei de a se face vendiatoriu.

Cu acestea inse s. baserica pre bas'a obiectului s. evangelié a dîlei, éراسi impreuna a) insemnatatea parabolei celor diece fete intielepte venite la intempinarea Mirelui, 1) b) impartîrea talantului servitoriloru casei, si c) venirea la judecata a Mantuitoriului.

Parabolele acestea s'au asiediatu pre acésta dî pentru aceea, pentru-cà se crede cumcà acelea le-ar' fî dîsu Mantuitoriulu mergandu la patim'a s'a (Cfr. Evangeli'a.)

S'au asiediatu inse acele parabole deodata si spre invetiatur'a sî indemnarea nóstra. Anume: ca acuma candu mirele celu fóra de mórte vine la patimele crucei indemnati prin pedepsirea fecióreloru neintielepte si alu servului necredintiosu se nu fimu neportatori de grigie a darului primitu, ci lepadandu lenea sufletului, se ne tredîmu inainte de capetu, mai 'nainte de ór'a cea de apoi, — se priveghiamu cu oserdia cá se intempinamu pre Christosu cu candel'a aprinsa stralucindu cu fapte bune, cu indurare si credintia tare, cá astfeliu intrandu cu Mirele Christosu gatiti la nunta, se luamu dela Densulu daru sî cununa nestricatiósa. 2)

Éra din osend'a servului celui vicleanu se cunóscemu, cà acuma tempulu lucrului sî cugetare de mantuire este; deci luandu fiescecare talantulu adeca chipulu celu dintaniu se nu-lu ascundemu ci cu diligintia se ne nisuiamu a cumpará viéti'a de veci 3) se serguimu a inmultî talantulu darului dupa mesura: unulu adeca se aduca intieleptiune prin lucruri bune, éra altulu se implinésca oficiulu luminarei, celu credintiosu se-si impartesiésca cuventulu seu celui ce nu scie tainele, éra altulu se-si imparta avuti'a s'a seraciloru, cà asia vomu inmultî impromutulu, si cá nesce servi-

1) Officiulu manec. Math. XXV.

2) Trop. 1. od'a VIII. Laudele, — Sedeln'a I. Luni la manec.

3) Trop. 1 od'a IX. Dupa c. Luni.

tori credintiosi ai darului, la judecat'a vecinica ne vomu face demni de bucuri'a Domnului. ¹⁾

29. Sant'a si marea Mercuri.

Dein istori'a patimiloru Mantuitoriului, in officiuu sacru alu dilei se reamintesce tocmirea ce a facutu Jud'a cu Archiereii pentru vinderea lui Isusu.

Afóra de acésta inse pre bas'a S. Evangelie a dilei se mai face amintirea muerei celei pecatóse carea in Bitania in cas'a lui Simonu bubosulu tornandu miru de multu pretiu pre capulu lui Christosu, cu lacremi a spelatu si cu perulu capului seu a stersu petiórele Lui. ²⁾

Frumósu si plinu de invetiatura mantuitória este coprin-sulu s. officiu alu dilei de astadi! — Cu câtu mai vertosu ne apropiamu càtra dîlele proprie ale patimiloru, cu atátu mai de aprópe ne introduce s. baserica intru cunoscerea acelor'a.

Sciendu Isusu cá ór'a despartírei sale se apropia, — si cunoscându cá acelu poporu carele cu puçinu mai 'nainte l'a preamaritu cá pre unu Domnedieu, — totu acel'a va cere restignirea Lui: a binevoitu cá mai nainte de patimele sale cá unu parinte bunu se-si indrepte cuventulu seu càtra fii sei, se-le dee unu indreptariu de vietuire. — Cuventulu acest'a de indreptare se cuprinde in S. Evangelia a dîlej, — intru care adeca precumu óre candu Christosu poporului jidovescu, asia in diu'a S. Mercuri, baseric'a Israelului celui nou — crestiniloru — descopera si i-invétia, cá desi Christosu Mantuitoriulu merge la patime de buna voia asemenea unui facatoriu de rev: dar' densulu este totusi de-o fiiiutia cu Tatalu, Domnedieu adeveratu.

Dreptu aceea se nu ne lapedamu de Elu cá si Jud'a vendiatoriulu, ci se tienemu mandatele, se-i servimu si se-i urmamu cu credintia; bine insemnandu cá acést'a facundu nu vomu umblá in intunerecu, ci vomu castigá viéti'a de veci si vomu petrece pururea cu Christosu.

Nu mai puçina insemnetate morala are si esemplulu muerei pecatóse. — Anume: Pre langa aceea cá ungera lui

¹⁾ Marire Laud., — Stichov. 1. Luni. Manec.

²⁾ Math. XXVI, 6—16.

Christosu de cătra muierea numita este preinchipuirea patimei sî preinsemnarea ungerei cu miru din partea portatóreloru de miru; ¹⁾ prin acelu esemplu de odata ni-se pune inainte chipulu penitentiei sî alu indurarei domnedieesci, adeca s. baserica ne indémna cá intrandu si noi cu cuge-tulu in cas'a sufletului nostru asemenea muierei pecatóse aducandu-ni aminte de rusinea cea multa si de osend'a torturei ce-o voru rebdá curvarii si cei foradelege, ²⁾ se recunóscemu cá si noi mai multu dóra de cătu aceea muiere am pecatuitu. ³⁾ Si asia parasindu lenea, se urimu lucrarile pe-catului celui grozavu si desmierdarile trupului, — cu plan-gere suspinandu prin lacrimi de penitentia se spelamu fora-delegile nóstre, ⁴⁾ — cu iubire se imbraçosiamu mandatele lu Christosu si se-i aducemu mirulu de buna mirésma alu indurariloru si fapteloru celoru bune; — pentrucà Christosu Mirulu celu fora de mórte, precum acelei muieri pecatóse, asia sî noua ne va dá mirulu iertarei pe-catelor, fapteloru celoru rele. ⁵⁾ — Se ne aducemu toti a minte cá „rea este lenea si mare este penitentia. ⁶⁾

O ce esemplu frumosu! ce indemnare santa si mantui-tória este acést'a! Cătu de corespondiatória e acee'a tuturoru celoru ce dorescu a se imecă cu Domnedieu, — prin s. marturisiru a se lapedá de peccate, si in sant'a cuminecatura, luandu panea cea facatoria de viétia a se uní cu Christosu! — Mai alesu déca vomu recugetá cá chiaru in s. sî marea Mercuri nu numai fratii din monastiri î-si ceru iertare unulu dela altulu marturisindu-se; nu-numai preotîmea se marturisesce, ci si cei mai multi credintiosi in aceea dî santa se impaca cu Domnedieu, cá mane (Joi'a cea mare) la cin'a cea mistica sè se unésca cu Christosu!

(Va urmá.)

I. BOROSIU.

¹⁾ Stichov. 3. si „Marire“ Stichov. Merc. Manec.

²⁾ Icosu

³⁾ Condac., Trop. 3 od'a VIII. Dupa cin. Merc.

⁴⁾ Icosu.

⁵⁾ Trop. 8. od'a VIII; — Trop. 6 od'a IX. Dupa cin.

⁶⁾ Laud. 3. Manec. Merc.

Cuventu funebralu.

Rostitu in 15 Main 1884 la inmormentarea plugariului romanu Mateiu Rebreanu din Chius'a. *)

„Silinti'a este mam'a norocului“ (prov.)

Iubiti sâ jelnici ascultatori!

Candu cantu inprejurulu acestui sicriu in butulu tempului celui pretiosu pentru lucru, in care ne gasimu astadi unu siru lungu de rudenii, ómeni alesi sí de cinste si unu numeru destulu de frumosu din poporu, afu in pregiurulu lui. Eu nu credu iubitoru, cumcà alt'a póte fí caus'a seau pricin'a la acést'a presentare a vóstra, decátu simtiementulu de iubire, simtiementulu de stima sí de onóre, care l'ati nutritu totudeaun'a sí 'lu nutriti sí astadi façia de repausatulu. Prein presentarea vóstra in numeru atatu de frumosu la acést'a petrecania din urma nu voiti, credu eu, se faceti alt'a, decátu, cá se dovediti, cumcà repausatulu in Domnulu a fostu si este vrednicu de onórea nóstra. Si intru adevèru asia sí este!

Se ne aducemu aminte Iubitoru! cumcà unu capu de familia, omu dielosu si harnicu, unu omu de cinste din parochia, unu binecredintiosu sí unu povetiunitoriu intieleptu alu tuturoru lucruriloru sale este acel'a in onórea carui'a suntemu adunati nu este mirare dara déca unulu fiecare din noi nu amu consideratu ostenél'a, nici tempulu celu scumpu de lucru, ci amu alergatu cu totii la cosciugulu lui. Amu venitu asia dara cu totii cá se-i dàmú onórea din urma.

---

*) Mateiu Rebreanu a fostu parintele preotului din Mic'a Stefanu Rebreanu si a teologului de Pest'a Ioan Rebreanu. S'a distinsu cá economu sí cá crescatoriu de fii. Cuventulu funebralu rostitu la cosciugulu lui 'lu dau publicitatiei, nu dóra pentru frumseti'a lui, cu atátu mai vèrtosu, càci fora a observá ceva reguli, m'am nisuitu a-lu aplicá la capacitatea ascultatoriloru miei, ci pentrucà unde „opinc'a romana“ 'si face detori'a, trebue se-i dàmú sí noi acea, ce i-se cuvine. (La inmormentarea, lui au fungatu M. On. D. Ioane Deacu admin. prot. a Cristurului, Iosifu Gáborfi preotu in Pétra, Ioanu Muresianu preotu in Sesarm si preotulu localu.

Cea mai insemnata parte inse din acést'a onóre Iubitiloru! cade sarcina asupr'a umeriloru miei cá pastoriu sufletescu: este sarcin'a adeca a-i tiené cuvântulu dein urma asupra oseminteloru lui. Si cum asiu poté eu se-i facu acésta onóre, jelnici ascultatori, in modu mai cuviosu si mai vrednicu de dinsulu, decâtu vorbindu asupra-i despre vrednici'a lui! Inse trebue óre pre pomulu celu bunu a-lu incarcá de cuvinte laudatorie? trebue óre a insirá multe despre fructele lui? Eu credu cà nu. Apropiete numai de dinsulu, rupe un'a din fructele lui sî o singura muscatura va aretá prea deplinu, ce platesce pomulu. Chiar' asia stá lucrulu si cu omulu celu vrednicu si harnicu. Déca voiesci a te convinge despre harti'a despre vrednici'a lui, nu cercá cuvintele altor'a, ci cauta numai in cas'a lui, cauta in ograd'a lui, privesce la vitele lui, la economi'a lui, in gradin'a lui, cauta la famili'a si la casnicii lui si acestea tóte 'ti voru vorbí in deajunsu despre vrednici'a lui. Prein urmare nice nu me incercu a aretá prin cuvinte viéti'a sî faptele acestui repausatu, nice a laudá virtutile lui, cu atátu mai virtosu, cà nice cà ne-ar' ajunge tempulu, nice me simtu in potere sî destoinicu spre acést'a; ci ve conducu numai cu anim'a si cu cugetulu pre cateva minute indereptu la viéti'a sî la faptele lui din trecutu. Aduceti-ve aminte cá unii ce a-ti traitu in preuna cu elu, cum s'a portatu dinsulu cá poporanu, cum cá crestinu, cum cá plugariu, cum cá capu de familia si cum cá fruntasiu a acestei comune (cá primariu si curatoru rat. basericescu in mai multi ani.) Despre tóte aceste credu eu, nu e de lipsa se ve vorbescu, nice se laudu portarea repausatului. Un'a inse totusi nu potu se o trecu cu vederea cu ocasiunea de facia sî aceea este: meritulu seau vrednici'a, ce repausatulu in Dlu si o-a castigatu prin crescerea filoru sei.

Iubitiloru! Detorinti'a parentiloru nu sta numai in a nasce si a dá viétiá prunciloru, càci a nasce si a dá viétiá, acést'a o facu si animalele seau dobitócele fora sufletu. Ba mai multu! chiar' si dobitócele necuventatoria, dupa ce dau viétiá fetiloru seau puiloru loru, nu se marginescu nu mai la atát'a, ci se ingriegiescu si de scutenti'a si de nutrementulu loru. Dar' apoi omulu, care este infrumsetiatu cu ratiune; are sufletu, anima si minte se stee mai innapoi de-

câtu dobitoculu? Ba nu Iubitoru! Elu nu se pôte indestulî numai cu nascerea filoru sei, cu nutrirea loru si cu ingrigirea de trupulu loru, ci trebue se se ingrigiéseca si de sufletu, de mintea si de anim'a loru, mintea se-o invetie, anim'a se-o cultivedie sî se-o indiestredie cu cele mai frumoşe virtuti. Omulu lasatu de sene, fora a se ingrigi cineva de mintea sî de anim'a lui ar' fî mai reu decatu dobitoculu. Elu necum se faca vre-unu progresu seau inaintare; dar' ar' ajunge in cea mai adenca selbatacia, in câtu sar' mancă omu pre omu; din contra ingrigitu, crescutu si invetiatu devine omulu fiinti'a cea mai frumoşa si mai sublîma, in câtu este in stare cu mintea lui a face minuni. Cumcă omulu prin crescere si prin invetiatura inaintédia si se schimba cu totulu o poteti voi vedé si pricepe usioru, Iubitoru, si de acolo, cà desi toti ómenii suntu ómeni, adeca fapturne lui Ddiu, sî desi toti au trupu sî sufletu, anima sî minte unulu cá si altulu, totusi nu toti suntu intr'o forma. Unii suntu mai prosti, altii mai invetiati si mai priceputi, in câtu de lucrurile loru cei prosti se mira si stau cu gur'a cascata. Unele neamuri seau popóra suntu culte adeca inaintate in sciintie, in invetiatura sî in mestesiuguri, altele neculte, adeca fora sciintia, fora invetiatura, ba mai multu, suntu inca in lume si ómeni selbateci. Si ce pôte fî caus'a la acést'a diferintia intre ómeni? Nemicu alt'a Iubitoru! decatu modulu de crescere, cei culti si priceputi, aceia suntu crescuti si invetiati prin parintii loru si prin scóle ér' ceilalti suntu lasati de sene fora crescere, fora de invetiatura. Vedeti dar' câtu de delipsa este crescere sî invetiatur'a pentru ómeni in lume? cum face din unii fiintiele cele mai admirabile, dupa cum am dîsu mai inainte, in câtu suntu in stare a face minuni, ér' pre altii lips'a de crescere nu-i lasa in intunerecu si in selbatacia. Prin urmare omulu, „cá se fie omu in lume“, dupa dicál'a romanului, are lipsa de crescere, are lipsa de invetiatura. Sî cine este chiamatu mai antaiu, adeca in prim'a lenia, a cresce pre ómeni „cá se fie ómeni“ Iubitoru!?? . . . Parintii: tat'a sî mam'a. Copilulu, dela parinte: dela tata sî dela mama invétia cele dintaiu vorbe sî dela dènsii imitédia cele dintaiu lucruri sî fapte. Déca vorbele sî faptele parintiloru suntu vorbe sî fapte fru-

móse, vorbe placute si cuviintióse cu de acestea se dedau si copii, ér' déca vorbele parintiloru suntu vorbe urite sudalmi sí fapte necuvenintióse de acestea invétia sí pruncii. Asia dar' cea dintaiu scóla pentru copii este scol'a parintiésca. Acésta scóla influintiédia multu asupr'a vietiei intregi a omului. Déca o scóla parintiésca este scóla buna atunci copilulu devine omu de cinste si de omenie, folositoriu societatiei omenesci sí chiar' de nu ar' invetiá alte scóle mai inalte. Astfeliu suntu multi dintre plugarii nostrii cei de cinste sí de frunte, cari fora a invetiá alte scóle, numai cu acea, ce au invetiatu dela parintii loru, inca suntu ómeni de omenia si ómeni de frunte. Decumva scól'a parintiésca adeca crescerea dela parinti mai alesu in privinti'a animei sí a sentimenteloru este retacita sí rea, atunci de multe ori nici alte scóle mai inalte nu o potu corege. Suntu de multe ori mame fora socotéla, mai alesu pre la orasie, cari 'si crescú de mici copii in simtieminte straine sí aceste simtieminte nu arareori 'si tienu radecin'a pana la betranetie. Atatu de mare influentia are crescerea parintiésca asupr'a vietiei copiiloru. Deci ea are mare pondu in cumpen'a insusiriloru omenesci mai alesu in cumpen'a moralitatiei sí a portarei cei bune intre ómeni, cu atátu mai vêtosú, càci rari parinti suntu in stare a incredintiá crescerea filoru loru sí altor'a, a-i dá la invetiatura, a-i portá la scóle, ci cei mai multi copii remanu numai cu aceea, ce au invetiatu dela parinti: dela tata sí dela mama, sí cum a fostu crescerea dela acestia asia este sí viet'a copiiloru.

Deci déca crescerea parintiésca are atat'a influentia asupr'a moralitatiei sí a portarei cei bune intre ómeni sí este atátu de folositorie, urmédia, cà detorinti'a parintiloru de a cresce, este o datorintia mare. Implenita acésta detorintia, cum se cuvine aduce folosu nunumai pentru copii, ci mare mangaiere sí bucuria sí pentru insisi parintii, cu càta placere sí indestulire privescu parintiti la fructele osteneleloru loru pre cari le gasescu in fii loru candu acestia suntu buni sí de omenia adeca bine crescuti. Dein contra, càta superare, dorere de anima, mâhnire sí amaratiune ma chiar' sí rusine suferu parentii atunci, cându fii loru nineriti de mici seau madariti sí prin urmare necrescuti, nunumai cà prin faptele sí portarea loru ducu rusine

parentiloru sî facu de li rosiesce obradiulu inaintea lunei, ci-i intempina chiar' sî cu băt'a. Sî oh! Dómne câte casuri asiu poté numerá de acestea! De multe ori se intempla acést'a chiar' la parintii cei mai onesti, acàroru copii suntu crescuti desmierdati sî prea inbuibati. Pre unii parinti cá acestia i-audi tânguindu-se adese cà le pare reu, cumca au crutiatu varg'a dar' inzedaru! Bagati dar' de séma parintiloru, cari sunteti de facia la acést'a petrecania, inpleniti-ve frumós'a vóstra chiamare sî vi-o pricepeti, càci éta o impleniti nunumai spre binele copiiloru vostri ci sî spre bucuri'a sî onórea nóstra sî spre folosulu lunei intregi. Deci sfaturi bune, eșemple frumóse, fapte vrednice sî de cinste, acestea se ve fie mostenirea, care se o lasati fiiloru vostri: una mostenire, pre carea o poté posiede sî celu mai seracu parinte. Privighiati preste fii vostri sî preste pasiulu loru nu-i lasati de sene! Acést'a o poté face ori sî ce parinte.

Ér' acei'a dintre noi Iubitiloru! cari aveti avere sî dispuneti de midiloce de crescere sî in scóle mai inalte sî la invetiatura, observandu talentu in fii vostri, acel'a nu-lu ingropati in pamentu càci pecatuiti, ci ve tremeteti copii la scóle, datí-i la invetiatura, inbraçiosiasi cu ei maiestri'a sî alte càii de vietie nunumai economi'a. Lasati la o parte dicál'a „cum a traitu tat'a voi trai sî eu sî cum am traitu eu voru traí sî fii mei“, càci au trecutu vremile acelea. Pamentulu e totu acel'a ér' ómenii suntu mai multi si greutátile sî darile dupa dinsulu pare cà numai au margini, deci nu mai potemu trái, cá cei de demultu!

Acést'a este invetiatur'a Iubitiloru carea potu se vi-o dau cu ocasiunea de astadi! Am respicatu-o asupr'a cosciugului acestui repausatu sî n'am potutu se o trecu cu vederea, fiinducà dênsulu cá simplu plugariu desi cá toti plugarii a avutu a se luptá cu multe greutáti sî necasuri, ma chiar' sî cu nedreptati destule a le tempului — totusi prin silinti'a s'a, „care este mam'a norocului“ dupa cum am dîsu la inceputu, pre doi din fii sei i-a crescutu prin scóle, facundu-i preoti, ér' celoralalti pre langa crescerea parintiésca morala ce li-o-a datu, le lasa cá mostenire si o astfeliu de stare, pre langa care cu portarea loru cea buna de pana acum eredita dela parinti potu se fie (sî dênsii) ómeni de

cinste sî fruntasi a-i comunei, cum a fostu sî tatalu loru. Ér' in câtu virtutea sî faptele cele bune au adese pismui-tori — decumva s'ar' intemplá se fie sî de aceia, cari se arunce o judecata asupra acestui repausatu, acelor'a, eu le dîcu din parte-mi, faca numai atàta, câtu a facutu repau-satulu. Aminu.

ANTONIU PRECUPU
preotu in Chius'a.

~~~~~

Seminariu pentru tinerimea stu- diósa rom. gr. cat.

Nr. 2240—1884.

NOI CONTE ROMANU

JOANU VANCEA DE BUTÉS'A

Din Indurarea lui Domnedieu si Grati'a Santului Scaunu Apostolicu alu Romei Archiepiscopu greco-catolicu de Alb'a-Jul'i'a si Fagarasiu, si Metropolitu alu Romaniloru gr. catolici din Transilvani'a si Ungari'a, Asistente la Tronulu Pontificiu, si Prelatu domesticu alu Santiei Sale Sumului Pontifice Romanu, Consiliariu Intimu de Statu alu Maiestatei Sale Sacratissime Imperatu si Rege Apostolicu Franciscu Josifu I., Doctoru de SS. Teologia s. c. a.

Cetitoriloru Mantuire dela Domnulu si Binecuentarea nós- tra archierésca!

„Ai Fii, invétia-ai pre ei, si-i indupleca
pre ei din copilar'i'a loru.“ Ec-
lesiasticu cap. VII. v. 25.

Intre dorintiele mai ferbinti, ce le amu avutu de-dupa chie-marea nostra dela inceputulu misiunei inalte, ce Ni s'a datu, abia a fostu alt'a, carea se Ni fie patrunsu anim'a mai tare, decâtu infientiarea unui Institutu de crescere pentru tinerimea studiosa, ce se afla la gimnasiulu nostru aici in Blasiu.

Acést'a dorintia fierbinte Ni-a datu si indemnu neintreruptu, cá se crutiamu totu, ce e posibilu, si se adunamu, ce amu crutiatu, cá se potemu avé spelele recerute la infientiarea unui atare Institutu.

Preainduratulu Domnedieu a si binecuentatu nisuintiele, ce le amu intrepusu in acést'a privintia, si Ni-a ajutat a poté ajunge la midilócele banali cu cari se se pota realisá, ce amu oftatu de dí de nópte. Asia prevediuti din darulu lui Domnedieu cu cele de lipsa, in anulu trecut Ne amu apucatu de cladirea „Seminariului pentru Junimea romana greco-catolica studiosa in Blasiu,“ si pre-cumu se scie, inca in acelu anu amu ajunsu la punerea edificiului sub coperisiu.

In anulu curinte fù continuata adaptarea Seminariului de sub intrebare, carea cu ajutoriulu lui Domnedieu este dela aprópe

de terminare, asia câtu pre inceputulu anului scolasticu 1884/5 intregu Institutulu va se se deschida spre primirea tenerilor, cari voru intreuî cerintiele prescise.

Deci Noi dein adênculu animei nôstre multiumindu Preabunului Domnedieu pentru darulu si ajutoriulu, ce Ni l'a datu la infientiarea Seminariului preatinsu; Ne grabimu a aduce la cunoscentia toturoru iubitoru nostri in Christosu Frati si Fii: cã Noi pre inceputulu anului scolasticu venitoriu vomu dispune deschiderea Seminariului nou infintiatu, si vomu ingrigi de dupa dis'a santei Scripture citate mai susu, cã tenerii studenti, cari voru fi primiti la acelu Institutu, se invetie cu tota diliginti'a posibila, si se fia induplecati spre fric'a Domnului, spre ordinea buna si disciplin'a salutaria receruta; cã asia tenerii, cari se voru cresce in acelu Seminaru, se devina cu tempu fii credintiosi Basericei si supusi fideli Maiestatei Sale si Rege Apostolicu, barbati devotati natiunei, cetatieni ascultatori de legi, si iubitori de patri'a comuna, ce o avem sub parintiesculu sceptru alu Majestatei Sale sacratissime.

La Seminaru deocamdata voru fi primiti 60 de tineri, cari au se fia studenti la gimnasiu, si se fia mai antaiu visitati de mediculu archidiecesanu cu respectu la sanetatea si integritatea corpulu.

Condituniile primirei suntu urmatoarele:

1. Pentru unu teneru voru fi de a se platí cãte 10 fl. v. a. pe luna, si asia pe unu anu scolasticu intregu 100 fl. v. a., cari voru fi de ase platí anticipato in 2 rate celu multu in 4 rate anticipative.

2. Fie-care teneru are se aduca cu sene: a) 4 parechi de schimburi bune de pansa alba; b) 4 naframi de busunariu, si 2 la grumazi; c) 2 parechi de caltiuni buni, si 4 parechi de petiorete (fusecli) seau obdele; d) 2 parechi de cioreci (nadrage); e) 2 peptare si 2 rocuri, colorea acestora se fia suria; f) 1 palaria.

3. Vestmente de patu: a) unu strejacu (sacu pentru paie) la asternutul de desuptu; b) 3 fecie albe de patu; c) 2 perine, si 4 fetie de perine pestritie; d) unu plaponu ori tiolu de a se inveli cu elu tenerulu peste nôpte.

4. Fie-care teneru are mai incolo se-si aduca 3 stergarie si 2 peptine, unulu raru si altulu desu; apoi unu cutitu, furcutia si lingura de plafonu: potendu fi si 3 salviete de mеса; si in urma:

5. Fia-carele se-si aduca si perie de vestminte si de curatitu caltiunii.

Pentru sum'a de 100 floreni pre unu anu scolasticu teneriloru se va dá urmatori'a provisiune.

A. Locuintia in etagiulu Seminariului in sale mari sanetose si luminose;

B. Viptu intregu regulatu si auume:

1. dejunu câte unu patrariu de litra de lapte, ori supa de chiminu ;

2. prandiu 3 plese, adeca supa, carne cu sosu (cinsetura) si mancare grósa, éra in dominece si serbatori 4 plese ;

3. cina 2 plese si anume : supa si mancare grósa cu puçina carne.

In zile de postu cu o pleasa mai puçinu la prandiu ;

4. pâne de ajunsu de 3 ori pe dí ;

C. Spalatul intregu preste anu ;

D. Luminatul preste anu in tempulu recerutu ;

E. Incalditulu in tempu de iérna.

F. Leacuri din apoteca pentru cei morbosi si viptulu pre-scrisu de medicu.

Aceste suntu emolumintele atatu spirituale catu si corporale, ce se voru dá teneriloru pentru sum'a de 100 fl. v. a. pe anulu scolasticu ; cari tote cumpenindule, precum se cuvine, se va poté convinge fia-care, cà folosele, si anume : crescerea, instructiunea, si provisiunea, ce le voru capetá elevii in Seminariu, stáu in proportiune forte favoritoria facia cu spesele de 100 fl., ce se receru din partea Institutului si suntu de a-i-se solvi regulatu.

Dreptu acea se lasa Onoratiloru Frati Protopopi, si prin densii Fratiloru Preoti, cá cupriusulu acestui Cerculariu se-lu faca cunoscutu si poporeniloru sei, cá toti acei'a, cari voescu se-si deé fii sei la Seminariulu acestu nou pentru crescere, se grabésca a face pregatirile si aici insinuarile necesarie, spre a li se poté impliní dorinti'a ce o voru fi avendu in acésta privintia.

Spre cari tóte oftandu-vi darulu Domnului, si dandu-vi bine-cuventarea nostra archiepiscopala amu remasu cu tota propensiunea parintiésca.

Blasiu in Curtile Castelului nostru metropolitanu la 11 Juliu st. n. in serbatoarea Santiloru Apostoli Petru si Paulu, anulu Domnului una mia optu sute optudieci si patru, alu Archiepiscopatulului nostru anulu XV-le.

binevointe

Ioanu Vancea m. p.

Archiepiscopu si Metropolitu de Alba-Julia.

Unde faptele graiescu — vorbele suntu de prisosu !

Preabunulu Domnedieu se tiéna in deplina sanatate inca multi ani pre Preagratosulu si Ingrigitoriulu Parente alu tenerimei române gr.-cat. Dr. *Ioanu Vancea* cá se védia insu-si cu ochii proprii salutareale roduri ale ingrigrei s'ale parentiesci!!!

D I V E R S E.

Prim'a scóla superióra rom. de fetitie. — *Comitetulu centralu* (resiedietoriu in Sibiiu) *alu Associatiunei transilvane p. lit. si cult. pop. romanu* in siedinti'a din 15/27 Iuniu au luatú hotarirea de-a pune in lucrare cladirea edificiului scólei superióre rom. de fetitie. Edificiulu va fi asediatu in gradin'a caselorú proprii ale Associatiunei, ast'feliu cá fruntulu se fie spre parculu orasiului. Scól'a va avé optu clase si va trebui se cuprindia spaçiu celu puçinu pentru 40 interniste si 100 esterniste.

Éta ce ni se scrie in acestu obiectu dela Comitétulu centralu alu Associatiunei nóstre:

La adunarea generala a acestei assotiatiuni, tienuta dela 29 Augustu pâna la 1-a Septemvrie 1882 in Brasiovu, comitetulu presentase propunerea de a se institui sub auspiciile asociatiunei o scóla de fetitie. Adunarea intinpiná cu placere acésta propunere, ce are de scopu a da fetitieloru române o creștere, care se nu fia numai la nivelulu culturai de pe la alte institute bine organizate straine, ci totu odata se fia capabila a stringe si mai tare legaturile, ce le tiene unite de sórtea poporului din care facu parte.

Scól'a acést'a avéndu de scopu a zidi mai departe pe temeiulu pusu in scólele primare din diferite localitati, va se díca a completá educatiunea fetitieloru, cari facu parte din clasa mai culta a societatii nóstre, s'a numitu scóla superióra; ea va corespunde intocmai categoriei de scóle, numite in alte parti scóle civile; si suntemu prea convinsi ca ea respunde unei intetitóre trebuintie.

Comitetulu asociatiunei fù deci insarcinatu a face preparatiunile necesare pentru cá in acestu anu zidirea edificiului propriu de scóla se se incépa pe arealulu liberu din gradin'a, ce apartiêne casei asociatiunei dându spre parculu orasiului. Lucrarile pregitóre suntu aprópe terminate; comisiunea esmisa din sinulu comitetului a presentatu in siedinti'a de ieri parerea sa binemotivata in caus'a inceperii zidirei si o schitia facuta de unulu din cei mai talentati architecti din Sibiiu.

Comitetulu acceptându vederile comisiunei a dispusu facerea plauului de zidire, a preliminarului de spese, a escrierei licitatiei pe bas'a planului si a preliminarului, cá ast'feliu in tempulu celu mai scurtu se se póta incepe zidirea ins'a-si.

Credemu cá nu va fi Românu, care se nu dorésca din totu sufletulu realisarea cátu mai ingraba a operei asociatiunei si eventualu a tinde mâna de ajutoriu déca trebuinti'a va cere.

Inainte cu Domnedieu!

Proprietariu, Redactoru si Editoriu: Nicolae Fekete Negrutiu in Gheri'a.

Gheri'a. Imprimari'a „AUROR'A“ p. A. Todoranu.